

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 22ας Δεκεμβρίου 2010*

Στην υπόθεση C-208/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 18ης Μαΐου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιουνίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Honka Sayn-Wittgenstein

κατά

Landeshauptmann von Wien,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas (εισηγητή), U. Lõhmus, A. Ó Caoimh και P. Lindh, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Ιουνίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η I. Sayn-Wittgenstein, εκπροσωπούμενη από τον J. Rieck, Rechtsanwalt,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Pesendorfer και E. Handl-Petz,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Hadroušek,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Lumma και J. Möller, καθώς και από τη J. Kemper,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη G. Palmieri, επικουρούμενη από τη M. Russo, avvocato dello Stato,
- η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις R. Mackevičienė και V. Kazlauskaitė-Švenčionienė,
- η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη B. Ricziová,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις D. Maidani και S. Grünheid,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 14ης Οκτωβρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 21 ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της I. Sayn-Wittgenstein, Αυστριακής υπηκόου που διαμένει στη Γερμανία, και του Landeshaupmann von Wien (προέδρου της κυβερνήσεως του ομόσπονδου κράτους της Βιέννης), σχετικά με την απόφαση του δευτέρου περί διορθώσεως της

ληξιαρχικής καταχωρίσεως του επωνύμου Fürstin von Sayn-Wittgenstein, το οποίο αποκτήθηκε στη Γερμανία κατόπιν υιοθεσίας από Γερμανό υπήκοο, και αντικαταστάσεώς του από το επώνυμο Sayn-Wittgenstein.

Το νομικό πλαίσιο

Το αυστριακό δίκαιο

Ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας και η κοινή υπουργική απόφαση για την εφαρμογή του

- 3 Ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, των κοσμικών ιπποτικών ταγμάτων και των ταγμάτων κυριών, καθώς και ορισμένων άλλων τίτλων και αξιωμάτων (Gesetz über die Aufhebung des Adels, der weltlichen Ritter- und Damenorden und gewisser Titel und Würden), της 3ης Απριλίου 1919 (StGBI. 211/1919), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (StGBI. 1/1920, στο εξής: νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας), έχει ισχύ συνταγματικής διατάξεως δυνάμει του άρθρου 149, παράγραφος 1, του ομοσπονδιακού συνταγματικού νόμου (Bundes-Verfassungsgesetz).
- 4 Το άρθρο 1 του νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας ορίζει τα εξής:

«Καταργούνται οι τίτλοι ευγενείας, τα εξωτερικά τιμητικά προνόμια των ευγενών, καθώς και οι τίτλοι και τα αξιώματα που έχουν απονεμηθεί μόνο για διάκριση, χωρίς να συνδέονται με επίσημη θέση, επάγγελμα και επιστημονική ή καλλιτεχνική ιδιότητα, καθώς και τα συνακόλουθα τιμητικά προνόμια των αυστριακών υπηκόων.»

5 Το άρθρο 3 του νόμου αυτού προβλέπει ότι:

«Η απόφαση όσον αφορά τους τίτλους και τα αξιώματα που καταργούνται βάσει του άρθρου 1 εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υφυπουργού Εσωτερικών και Δημόσιας Εκπαιδεύσεως.»

6 Το άρθρο 1 της κοινής αποφάσεως του Υφυπουργού Εσωτερικών και Δημόσιας Εκπαιδεύσεως και του Υφυπουργού Δικαιοσύνης, κατόπιν συμφωνίας με τα λοιπά συναρμόδια υπουργεία, για την εφαρμογή του νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας και ορισμένων τίτλων και αξιωμάτων (Vollzugsanweisung des Staatsamtes für Inneres und Unterricht und des Staatsamtes für Justiz, im Einvernehmen mit den beteiligten Staatsämtern, über die Aufhebung des Adels und gewisser Titel und Würden), της 18ης Απριλίου 1919 (StGBI. 237/1919), προβλέπει τα εξής:

«Η κατάργηση των τίτλων ευγενείας, των εξωτερικών τιμητικών προνομίων των ευγενών, καθώς και των τίτλων και των αξιωμάτων που έχουν απονεμηθεί μόνον για διάκριση, χωρίς να συνδέονται με επίσημη θέση, επάγγελμα και επιστημονική ή καλλιτεχνική ιδιότητα, καθώς και των συνακόλουθων τιμητικών προνομίων, αφορά άπαντες τους Αυστριακούς υπηκόους, ανεξαρτήτως αν τα εν λόγω προνόμια κτήθηκαν στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή.»

7 Το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής ορίζει ότι:

«Το άρθρο 1 του [νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας] κατήγησε:

1. το δικαίωμα ατόμου να φέρει το δηλωτικό τίτλου ευγενείας πρόθεμα “von” (“του”);

[...]

4. το δικαίωμα ατόμου να φέρει διακριτικά βαθμού ευγενείας, όπως ιππότης (“Ritter”), βαρόνος (“Freiherr”), κόμης (“Graf”) και πρίγκιπας (“Fürst”), τον τίτλο του αξιώματος του δουκός (“Herzog”), καθώς και άλλα αντίστοιχα διακριτικά βαθμού, ημεδαπά ή αλλοδαπά. [...]

[...]».

- 8 Το άρθρο 5 της εν λόγω αποφάσεως προβλέπει διάφορες κυρώσεις σε περίπτωση παραβιάσεως της απαγορεύσεως αυτής.

Οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου

- 9 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του ομοσπονδιακού νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (Bundesgesetz über das internationale Privatrecht) της 15ης Ιουνίου 1978 (*BGBI.* 304/1978), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (*BGBI.* I 58/2004), ορίζει ότι η προσωπική κατάσταση φυσικού προσώπου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια το πρόσωπο αυτό.
- 10 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το όνομα που φέρουν τα φυσικά πρόσωπα καθορίζεται από το δίκαιο της προσωπικής καταστάσεώς τους, ανεξαρτήτως του λόγου κτήσεως του ονόματος.
- 11 Το άρθρο 26 του εν λόγω νόμου ορίζει ότι οι προϋποθέσεις της υιοθεσίας ρυθμίζονται από το δίκαιο της προσωπικής καταστάσεως εκάστου των υιοθετούντων και του υιοθετούμενου, ενώ τα αποτελέσματά της, σε περίπτωση υιοθεσίας από ένα μόνο πρόσωπο, ρυθμίζονται από το δίκαιο της προσωπικής καταστάσεως του υιοθετούντος. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Δημοκρατίας της Αυστρίας και με τη νομική θεωρία στην οποία παραπέμπει αυτή, τα αποτελέσματα που ρυθμίζονται κατά τον ως άνω τρόπο περιλαμβάνουν μόνο τα σχετικά με ζητήματα οικογενειακού δικαίου και όχι τον καθορισμό του ονόματος του θετού τέκνου, ζήτημα το οποίο εξακολουθεί να διέπεται από το άρθρο 13, παράγραφος 1, του εν λόγω ομοσπονδιακού νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι διατάξεις αστικού δικαίου

- 12 Το άρθρο 183, παράγραφος 1, του αυστριακού αστικού κώδικα (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (*BGBI. 25/1995*), ορίζει ότι:

«Σε περίπτωση κατά την οποία το θετό τέκνο υιοθετείται από ένα μόνο πρόσωπο λαμβάνει το επώνυμο του προσώπου αυτού εφόσον οι απορρέοντες από το οικογενειακό δίκαιο νομικοί δεσμοί με τον γονέα του αντιθέτου φύλου έχουν λυθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 182, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος [...]».

Ο νόμος περί προσωπικής καταστάσεως

- 13 Βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του νόμου περί προσωπικής καταστάσεως (*Personenstandsgesetz, BGBI. 60/1983*) επιβάλλεται η διόρθωση της ληξιαρχικής εγγραφής σε περίπτωση κατά την οποία ήταν εσφαλμένη κατά τον χρόνο καταχωρίσεως.

Το γερμανικό δίκαιο

Οι διατάξεις περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας

- 14 Βάσει του άρθρου 109 του Συντάγματος της Γερμανικής Αυτοκρατορίας (*Verfassung des Deutschen Reichs*), το οποίο ψηφίσθηκε στη Βαϊμάρη στις 11 Αυγούστου 1919, καταργήθηκαν, μεταξύ άλλων, όλα τα προνόμια λόγω γεννήσεως ή κοινωνικής τάξεως, οι δε τίτλοι ευγενείας επιτράπηκε να εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται μόνον ως μέρος επωνύμου, ενώ κατέστη αδύνατη η απονομή νέων.

- 15 Βάσει του άρθρου 123, παράγραφος 1, του Θεμελιώδους Νόμου (Grundgesetz), η διάταξη αυτή παραμένει σε ισχύ ως απλός ομοσπονδιακός νόμος (αποφάσεις του Bundesverwaltungsgericht της 11ης Μαρτίου 1966 και της 11ης Δεκεμβρίου 1996).

Οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου

- 16 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, στο εξής: EGBGB) ορίζει ότι:

«Το όνομα φυσικού προσώπου καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας του προσώπου αυτού.»

- 17 Το άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 2, του EGBGB ορίζει ότι η υιοθεσία και τα αποτελέσματά της όσον αφορά τις έννομες σχέσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων στον τομέα του οικογενειακού δικαίου διέπονται από το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας του υιοθετούντος.

- 18 Πάντως, όπως επισημαίνεται στην απόφαση περί αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και όπως επιβεβαιώθηκε από τη Γερμανική Κυβέρνηση, τα αποτελέσματα της υιοθεσίας όσον αφορά τον καθορισμό του ονόματος διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια το θετό τέκνο, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του EGBGB. Κατά το γερμανικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, η ιθαγένεια του προσώπου αποτελεί τον σύνδεσμο για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου όσον αφορά το επώνυμο προσώπου.

Η υπόθεση της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 19 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης γεννήθηκε στη Βιέννη (Αυστρία) το 1944 και είναι Αυστριακή υπήκοος.
- 20 Με διάταξη που εξέδωσε στις 14 Οκτωβρίου 1991, βάσει των άρθρων 1752 και 1767 του γερμανικού αστικού κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch), το Kreisgericht Worbis (Γερμανία) αναγνώρισε την υιοθεσία της προσφεύγουσας της κύριας δίκης από τον Lothar Fürst von Sayn-Wittgenstein, Γερμανό υπήκοο. Δεν αμφισβητείται ότι η υιοθεσία δεν είχε καμία συνέπεια όσον αφορά την ιθαγένεια της υιοθετηθείσας.
- 21 Κατά τον χρόνο της υιοθεσίας της, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ζούσε στη Γερμανία, όπου και συνεχίζει να διαμένει. Το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρινίζει την ιδιότητα υπό την οποία διαμένει στη Γερμανία η προσφεύγουσα της κύριας δίκης. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πάντως, ο δικηγόρος της προσφεύγουσας της κύριας δίκης δήλωσε ότι η εντολέας του δραστηριοποιείται επαγγελματικά κυρίως στη Γερμανία, αλλά και εκτός των συνόρων αυτού του κράτους μέλους, στον τομέα της μεσιτείας ακινήτων ιδιαίτερας υψηλής αξίας. Ειδικότερα, δραστηριοποιείται, με το όνομα Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein, σε αγοραπωλησίες με αντικείμενο κάστρα και επαύλεις.
- 22 Με συμπληρωματική διάταξη της 24ης Ιανουαρίου 1992, το Kreisgericht Worbis διευκρίνισε ότι, συνεπεία της υιοθεσίας, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης απέκτησε το επώνυμο του θετού πατέρα της με τη μορφή «Fürstin von Sayn-Wittgenstein», το οποίο και είναι το επώνυμο που χρησιμοποιεί έκτοτε.
- 23 Οι αυστριακές αρχές καταχώρισαν το επώνυμο αυτό σε μερίδα του αυστριακού ληξιαρχείου.

- 24 Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις τις οποίες έθεσε το Δικαστήριο ενόψει της επ' ακροατηρίου συζήτησεως, καθώς και από την επ' ακροατηρίου συζήτηση συνάγεται ότι στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης χορηγήθηκε γερμανική άδεια οδηγήσεως στο όνομα Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein και ότι αυτή προέβη στη σύσταση εταιρίας στη Γερμανία με το όνομα αυτό. Επιπλέον, το αυστριακό διαβατήριό της ανανεώθηκε τουλάχιστον μία φορά, κατά το έτος 2001, ενώ οι αυστριακές προξενικές αρχές στη Γερμανία της χορήγησαν δύο πιστοποιητικά ιθαγένειας, έγγραφα που εκδόθηκαν άπαντα στο όνομα Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein.
- 25 Στις 27 Νοεμβρίου 2003, το Verfassungsgerichtshof (Συνταγματικό Δικαστήριο) (Αυστρία) εξέδωσε απόφαση επί υποθέσεως της οποίας τα πραγματικά περιστατικά ήταν παρεμφερή αυτών της υποθέσεως της προσφεύγουσας της κύριας δίκης. Συνοψίζοντας της κατάσταση του αυστριακού δικαίου, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι, βάσει του νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, ο οποίος έχει ισχύ συνταγματικής διατάξεως και αποτελεί εφαρμογή, στον τομέα αυτό, της αρχής της ισότητας, απαγορεύεται σε Αυστριακό υπήκοο η κτήση επωνύμου το οποίο περιέχει πρώην τίτλο ευγενείας λόγω υιοθεσίας από Γερμανό υπήκοο που νομίμως φέρει αυτόν τον τίτλο ευγενείας ως συστατικό στοιχείο του ονόματός του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον νόμο περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, δεν επιτρέπεται στους Αυστριακούς πολίτες να φέρουν τίτλους ευγενείας, περιλαμβανομένων των τίτλων αλλοδαπής προελεύσεως. Εξάλλου, με την απόφαση αυτή επιβεβαιώθηκε η προγενέστερη νομολογία, κατά την οποία, αντιθέτως προς το γερμανικό δίκαιο, βάσει του αυστριακού δικαίου δεν επιτρέπεται ο σχηματισμός επωνύμου σύμφωνα με διαφορετικούς κανόνες αναλόγως του φύλου.
- 26 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, ο Landeshauptmann von Wien έκρινε ότι η καταχώριση στη μερίδα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης κατόπιν της υιοθεσίας ήταν εσφαλμένη. Με την από 5 Απριλίου 2007 επιστολή, στην οποία γινόταν μνεία της ίδιας αυτής αποφάσεως, την πληροφόρησε ότι προτίθεται να διορθώσει το επώνυμό της όπως αναγράφεται στη μερίδα του ληξιαρχείου σε «Sayn-Wittgenstein».
- 27 Παρά τις αντιρρήσεις της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, η οποία επικαλέσθηκε ιδίως το στηριζόμενο στο δίκαιο της Ένωσης δικαίωμα να ταξιδεύει στα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται να αλλάζει όνομα, ο Landeshauptmann von Wien, με απόφαση

της 24ης Αυγούστου 2007, έκρινε ότι το επώνυμο της προσφεύγουσας της κύριας δίκης έπρεπε να διορθωθεί και να καταχωρισθεί πλέον στη μερίδα του ληξιαρχείου ως «Sayn-Wittgenstein».

- 28 Δεδομένου ότι η διοικητική ένστασή της κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε με την από 31 Μαρτίου 2008 απόφαση, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof.
- 29 Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης προβάλλει ιδίως τα δικαιώματά της ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, όπως διασφαλίζονται βάσει των Συνθηκών.
- 30 Κατά την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η μη αναγνώριση των αποτελεσμάτων της υιοθεσίας, όσον αφορά το δίκαιο που διέπει το όνομα, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων ως εκ του ότι η ίδια θα πρέπει να φέρει διαφορετικό επώνυμο αναλόγως του κράτους μέλους. Όσον αφορά τη δημόσια τάξη, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης φρονεί ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται αμοιβαίως να περιορίζουν την εφαρμογή της στις εντελώς απαραίτητες και πλέον προφανείς περιπτώσεις, ενώ κατά τα λοιπά πρέπει να επιδεικνύουν τη μέγιστη δυνατή εμπιστοσύνη στις αποφάσεις των λοιπών κρατών μελών αναγνωρίζοντάς τες. Η εφαρμογή της δημοσίας τάξεως προϋποθέτει επίσης την ύπαρξη στενού συνδέσμου με την υπό κρίση υπόθεση, για την απόδειξη της οποίας δεν αρκεί απλώς η ιθαγένεια.
- 31 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ισχυρίζεται επίσης ότι αλλαγή του επωνύμου Fürstin von Sayn-Wittgenstein, το οποίο έφερε επί δεκαπέντε συναπτά έτη, συνιστά προσβολή του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής που διασφαλίζεται με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950. Βεβαίως, ο περιορισμός του δικαιώματος αυτού προβλέπεται από νόμο, εν προκειμένω τον αυστριακό νόμο περί προσωπικής καταστάσεως, πλην όμως

πρόκειται στην περίπτωση αυτή για προσβολή νομίμως και καλοπίστως κτηθέντος δικαιώματος του οποίου δεν χωρεί προσβολή άνευ ιδιαίτερου επιτακτικού λόγου.

- 32 Ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof, ο Landeshauptmann von Wien ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής. Υποστηρίζει ειδικότερα ότι εν προκειμένω από ουδεμία περίπτωση συνάγεται περιορισμός του κατά το άρθρο 21 ΣΛΕΕ δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας ή η ύπαρξη σοβαρών προβλημάτων της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, όπως τα εκτιθέμενα στην απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2008, C-353/06, Grunkin και Paul (Συλλογή 2008, σ. I-7639). Συγκεκριμένα, δεν αξιώθηκε από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης να χρησιμοποιεί διαφορετικά ονόματα, αλλά απλώς να απαλείψει τον δηλούν τίτλο ευγενείας στοιχείο «Fürstin von» από το επώνυμο Sayn-Wittgenstein, το οποίο θα παραμείνει αμετάβλητο. Μολονότι η διόρθωση της ληξιαρχικής μερίδας συνεπάγεται κάποια προβλήματα για την προσφεύγουσα της κύριας δίκης σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο, αυτά δεν είναι τόσο σημαντικά ώστε να δικαιολογείται η μη εφαρμογή του νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, ο οποίος έχει ισχύ συνταγματικής διατάξεως, είναι συμφυής με την ίδρυση της Δημοκρατίας της Αυστρίας και συνιστά, στον τομέα αυτό, εφαρμογή της αρχής της ισότητας. Σε αντίθετη περίπτωση, αυτό θα συνεπαγόταν σοβαρή προσβολή των θεμελιωδών αξιών στις οποίες στηρίζεται η αυστριακή έννομη τάξη.
- 33 Τέλος, ο Landeshauptmann von Wien ισχυρίζεται ότι, κατά τους γερμανικούς κανόνες συγκρούσεως, το όνομα προσώπου καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια το πρόσωπο αυτό. Εάν εφήρμοζε ορθώς τον νόμο, το Kreisgericht Worbis θα όφειλε να αποφανθεί ότι το όνομα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης έπρεπε να καθορισθεί βάσει του αυστριακού δικαίου. Δεδομένου ότι η μορφή «Fürstin von Sayn-Wittgenstein» δεν επιτρέπεται κατά το αυστριακό δίκαιο, η αναγνώριση αυτής της μορφής επωνύμου στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης ήταν πεπλανημένη και κατά το γερμανικό δίκαιο.
- 34 Το Verwaltungsgerichtshof εκτιμά ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, Αυστριακή υπήκοος διαμένουσα στη Γερμανία, μπορεί καταρχήν να επικαλεσθεί το άρθρο 21 ΣΛΕΕ. Αφού επισήμανε ότι, στην προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, το Δικαστήριο δεν χρειάστηκε να αποφανθεί επί ζητημάτων σχετικών με τη δημόσια τάξη, όταν διευκρίνισε ότι τυχόν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία μπορεί να

δικαιολογηθεί μόνον εφόσον στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους και τελεί σε σχέση αναλογικότητας προς τον θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν εν προκειμένω περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας, τον οποίο ενδέχεται να συνεπάγεται η αλλαγή του επωνύμου της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, μπορεί εντούτοις να δικαιολογηθεί, λαμβανομένης υπόψη της, έχουσας ισχύ συνταγματικής διατάξεως, απαγορεύσεως των τίτλων ευγενείας, καθόσον ο κανόνας αυτός απαγορεύει στους Αυστριακούς υπηκόους να φέρουν τέτοιους τίτλους, μολονότι αυτοί ενδέχεται να χρησιμοποιούνται νομίμως κατά το γερμανικό δίκαιο.

- 35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Απαγορεύει το άρθρο [21 ΣΛΕΕ] ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους αρνούνται να αναγνωρίσουν το επώνυμο (ενηλίκου) υιοθετημένου που καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, καθόσον περιέχει τίτλο ευγενείας ο οποίος απαγορεύεται (και κατά το συνταγματικό δίκαιο) στο πρώτο κράτος μέλος;»

Επί του ερωτήματος

- 36 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 21 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αποκλείει τη δυνατότητα των αρχών κράτους μέλους, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, να αρνηθούν να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διαμένει ο εν λόγω

υπήκοος, κατόπιν της υιοθεσίας του ως ενηλίκου από υπήκοο του δευτέρου αυτού κράτους μέλους, καθόσον το επώνυμο αυτό περιέχει τίτλο ευγενείας που απαγορεύεται στο πρώτο κράτος μέλος βάσει του συνταγματικού δικαίου του.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις επί των εφαρμοστέων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης

- 37 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι η περίπτωση της προσφεύγουσας της κύριας δίκης εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.
- 38 Μολονότι, στην παρούσα κατάσταση του δικαίου της Ένωσης, οι κανόνες περί του επωνύμου φυσικού προσώπου και περί της χρήσεως τίτλων ευγενείας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, πάντως, τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφούνται προς το δίκαιο της Ένωσης (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, σκέψη 16).
- 39 Δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης είναι υπήκοος κράτους μέλους και ότι, ως πολίτης της Ένωσης, άσκησε το δικαίωμά της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός άλλου κράτους μέλους. Ως εκ τούτου, μπορεί βάσιμα να επικαλεσθεί τις ελευθερίες τις οποίες διασφαλίζει το άρθρο 21 ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης.
- 40 Επιπλέον, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση επισημάνθηκε ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ασκεί στη Γερμανία επαγγελματική δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών των οποίων οι αποδέκτες διαμένουν σε ένα ή πλείονα άλλα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, μπορεί επίσης βάσιμα να επικαλεσθεί, καταρχήν, τις κατά το άρθρο 56 ΣΛΕΕ ελευθερίες.

- 41 Δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί να ερμηνευθεί το άρθρο 21 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με την προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul και τη μη αναγνώριση εντός κράτους μέλους επωνύμου κτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος, ανεξαρτήτως του αν ο ενδιαφερόμενος ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Σημειωτέον, συναφώς, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν εκτιμά ότι είναι χρήσιμο να διευκρινισθεί η ιδιότητα υπό την οποία διαμένει στη Γερμανία η προσφεύγουσα της κύριας δίκης. Το ερώτημά του αφορά κατ' ουσίαν το ζήτημα αν λόγοι που άπτονται του συνταγματικού δικαίου δύνανται να επιτρέπουν σε κράτος μέλος να μην αναγνωρίσει ως προς όλα τα στοιχεία του όνομα κτηθέν από υπήκοό του σε άλλο κράτος μέλος και όχι το ζήτημα αν η μη αναγνώριση ονόματος νομίμως κτηθέντος εντός άλλου κράτους μέλους συνιστά εμπόδιο στη διασφαλιζόμενη από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.
- 42 Επομένως πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 21 ΣΛΕΕ, η άρνηση των αρχών κράτους μέλους να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, επώνυμο το οποίο απέκτησε υπήκοος του κράτους αυτού λόγω υιοθεσίας σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο και διαμένει.

Επί της υπάρξεως περιορισμού της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 43 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ισχυρίζεται ότι η, κατ' εφαρμογήν των αυστριακών διατάξεων περί απαγορεύσεως των τίτλων ευγενείας, άρνηση αναγνώρισεως των δηλωτικών τίτλου ευγενείας στοιχείων ονόματος που αποκτήθηκε νομίμως στη Γερμανία, δυνάμει δικαστικής αποφάσεως μη υποκειμένης σε ένδικο μέσο και, ως εκ

τούτου, δεσμευτικής στο πλαίσιο της γερμανικής έννομης τάξεως, συνεπάγεται ότι στα έγγραφα ταυτότητας που θα της χορηγηθούν στην Αυστρία το όνομά της θα αναγράφεται κατά τρόπο διαφορετικό από το όνομα που πρέπει να φέρει στη Γερμανία. Όπως προκύπτει, όμως, από την προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, η άρνηση κράτους μέλους να αναγνωρίσει όνομα κτηθέν εντός άλλου κράτους μέλους και η συνακόλουθη υποχρέωση χρήσεως διαφορετικού ονόματος στα δύο αυτά κράτη μέλη συνιστά προσβολή του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας κάθε πολίτη της Ένωσης, το οποίο διασφαλίζεται βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

- 44 Οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου φρονούν, αντιθέτως, ότι δεν υφίσταται περιορισμός της ελευθερίας κυκλοφορίας της προσφεύγουσας της κύριας δίκης.
- 45 Κατά την Αυστριακή και τη Γερμανική Κυβέρνηση, αφενός, τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης διαφέρουν από την περίπτωση κατά την οποία πρόσωπο που άσκησε το δικαίωμά του να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος άλλου κράτους μέλος υποχρεούται να φέρει, εντός του κράτους μέλους του οποίου έχει την ιθαγένεια, διαφορετικό όνομα από αυτό που έχει δοθεί και καταχωρισθεί στο κράτος μέλος γεννήσεως και διαμονής και η οποία χαρακτηρίστηκε ως περιορισμός με την προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης είναι Αυστριακή υπήκοος που έχει γεννηθεί στην Αυστρία, μπορεί να αποδεικνύει την ταυτότητά της αποκλειστικώς βάσει των εγγράφων που χορηγούν οι αυστριακές αρχές. Στα γερμανικά ληξιαρχεία δεν υφίσταται καμία καταχώριση που να αφορά την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, οπότε δεν μπορεί να ανακύψει σύγκρουση ως προς τη μορφή με την οποία έχει καταχωρισθεί το επώνυμό της στα γερμανικά και τα αυστριακά ληξιαρχεία.
- 46 Αφετέρου, το γεγονός ότι, εντός κράτους μέλους, ένας τίτλος ευγενείας δεν μπορεί να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος επωνύμου, βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου όσον αφορά τη σύνθεση του ονόματος στο κράτος αυτό, δεν συνεπάγεται κανένα πρόβλημα για υπήκοο κράτους μέλους ως προς τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας. Κανένα από τα προβλήματα που επισημάνθηκαν στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul

δεν μπορεί να ανακύψει εν προκειμένω. Ειδικότερα, η διόρθωση του ονόματος που καταχωρίστηκε στη μερίδα του αυστριακού ληξιαρχείου δεν συνεπάγεται κανένα συγκεκριμένο κίνδυνο αμφιβολίας ως προς την ταυτότητα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης.

- 47 Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, ακόμη κι αν, κατ' εφαρμογήν του αυστριακού δικαίου, απαλειφθεί ο τίτλος ευγενείας «Fürst» και το δηλωτικό τίτλου ευγενείας πρόθεμα «von», θα διατηρηθούν τα ουσιώδη για τον προσδιορισμό του κατόχου στοιχεία του επωνύμου. Συγκεκριμένα, κατά την κυβέρνηση αυτή, εάν η προσφεύγουσα της κύριας δίκης χρησιμοποιεί στη Γερμανία το επώνυμο «Fürstin von Sayn-Wittgenstein» στην καθημερινή ζωή της και παρουσιάζει έγγραφο ταυτότητας στο όνομα «Sayn-Wittgenstein», οι γερμανικές αρχές θα είναι πάντα σε θέση να την ταυτοποιήσουν μετά βεβαιότητας και να την αναγνωρίσουν, τούτο δε κατά μείζονα λόγο καθόσον μεταξύ Γερμανίας και Αυστρίας δεν υφίσταται το εμπόδιο της διαφορετικής γλώσσας.
- 48 Κατά την Τσεχική Κυβέρνηση, η εντός κράτους μέλους άρνηση αναγνώρισεως μέλους ονόματος το οποίο επιτρέπεται σε άλλο κράτος μέλος, κατ' εφαρμογή νομοθεσίας όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, δεν αποτελεί παράβαση του άρθρου 21 ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, οι τίτλοι διαφέρουν ουσιωδώς ως προς τη λειτουργία τους από τα επώνυμα. Ενώ λειτουργία του ονόματος είναι να προσδιορίζει τον κάτοχό του, ο τίτλος σκοπεί να προσδώσει σε ένα πρόσωπο ορισμένη κοινωνική θέση. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους απόκειται να αποφασίσει αν επιθυμεί να αναγνωρίσει ορισμένη κοινωνική θέση σε κάποιο πρόσωπο.
- 49 Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν ανακύπτει προφανώς κανένα από τα προβλήματα που επισημάνθηκαν στην προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul ως δυνητικές δυσμενείς συνέπειες οφειλόμενες στην ύπαρξη διαφορετικών επωνύμων τα οποία απένειμαν διαφορετικά κράτη μέλη στο ίδιο πρόσωπο. Δεν υφίσταται ζήτημα διαφορετικών επωνύμων, αλλά της υπάρξεως, πέραν του επωνύμου, και τίτλου ευγενείας. Ο τίτλος αυτός δηλώνει ορισμένη κοινωνική θέση και διακρίνεται από το επώνυμο, το οποίο είναι το μόνο που προσδιορίζει πραγματικά το πρόσωπο. Ουδόλως υφίσταται κίνδυνος αμφιβολίας ως προς την

ταυτότητα του προσώπου ή τη γνησιότητα των εγγράφων που το αφορούν, ανεξαρτήτως αν περιλαμβάνουν ή όχι μνεία αυτού του τίτλου ευγενείας.

- 50 Η Σλοβακική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι, βάσει των αυστριακών και γερμανικών κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το όνομα ενός προσώπου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοος. Από τις διεθνείς συμβάσεις των οποίων συμβαλλόμενο μέρος είναι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προκύπτει ότι το όνομα και το επώνυμο διέπονται καταρχήν από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το φυσικό πρόσωπο και ότι ένα συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να αντιτάσσεται στην αλλαγή επωνύμου των υπηκόων άλλου συμβαλλομένου μέρους εφόσον αυτοί δεν είναι ταυτόχρονα και δικοί του υπήκοοι.
- 51 Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το άρθρο 21 ΣΛΕΕ απαγορεύει καταρχήν την άρνηση αναγνώρισεως συστατικών στοιχείων ονόματος νομίμως κτηθέντος σε κράτος μέλος διαφορετικό του κράτους του οποίου είναι υπήκοος ο ενδιαφερόμενος. Το γεγονός ότι πολίτης της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας απαγορεύεται να φέρει, εντός του κράτους μέλους καταγωγής, επώνυμο που νομίμως απέκτησε λόγω υιοθεσίας σε άλλο κράτος μέλος αντιβαίνει, καταρχήν, στη θεμελιώδη ιδιότητα της ιθαγένειας της Ένωσης. Δεν αποκλείεται πάντως το ενδεχόμενο ειδικοί λόγοι να δικαιολογούν τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων σε περίπτωση όπως αυτή που αποτελεί αντικείμενο της ένδικης διαφοράς της κύριας δίκης.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 52 Πρέπει να επισημανθεί καταρχάς ότι το όνομα ενός προσώπου αποτελεί συστατικό στοιχείο της ταυτότητάς του και της ιδιωτικής ζωής του, οι οποίες προστατεύονται βάσει του άρθρου 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση

των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Μολονότι δεν μνημονεύεται ρητώς στο άρθρο 8 της Συμβάσεως αυτής, το όνομα ενός προσώπου αφορά πράγματι την ιδιωτική και την οικογενειακή ζωή του, καθόσον αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητάς του και σύνδεσμο με την οικογένεια (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, αποφάσεις της 22ας Φεβρουαρίου 1994, Burghartz κατά Ελβετίας, σειρά Α αριθ. 280-B, σ. 28, § 24, και της 25ης Νοεμβρίου 1994, Stjerna κατά Φινλανδίας, σειρά Α αριθ. 299-B, σ. 60, § 37).

- 53 Εθνική ρύθμιση η οποία περιάγει σε δυσμενή θέση ορισμένους ημεδαπούς για τον λόγο και μόνον ότι άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος συνιστά περιορισμό των ελευθεριών που διασφαλίζει σε κάθε πολίτη της Ένωσης το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, σκέψη 21, και αποφάσεις της 4ης Δεκεμβρίου 2008, C-221/07, Zablocka-Weyhermüller, Συλλογή 2008, σ. I-9029, σκέψη 35, και της 23ης Απριλίου 2009, C-544/07, Rüffler, Συλλογή 2009, σ. I-3389, σκέψη 73).
- 54 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η υποχρέωση προσώπου που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός άλλου κράτους μέλους να φέρει, στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια, επώνυμο διαφορετικό από εκείνο που του δόθηκε και καταχωρίστηκε στο κράτος μέλος γεννήσεως και διαμονής του ενδέχεται να παρακωλύει την άσκηση του κατά το άρθρο 21 ΣΛΕΕ δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών (προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, σκέψεις 21 και 22).
- 55 Με την απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-148/02, Garcia Avello, Συλλογή 2003, σ. I-11613, το Δικαστήριο έκρινε ότι νομοθεσία κράτους μέλους που έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεώνει ένα άτομο να φέρει διαφορετικό επώνυμο αναλόγως του κράτους μέλους αντιβαίνει στα άρθρα 12 ΕΚ και 17 ΕΚ. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, στην περίπτωση τέκνων που έχουν την ιθαγένεια δύο διαφορετικών κρατών μελών, η χρήση διαφορετικών επωνύμων ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στους ενδιαφερομένους τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο, τα οποία οφείλονται, μεταξύ άλλων, σε δυσχέρειες όσον αφορά τη δυνατότητα των ενδιαφερομένων να επικαλεσθούν, εντός του κράτους μέλους του οποίου έχουν την ιθαγένεια, τα έννομα αποτελέσματα πράξεων ή εγγράφων στα οποία αναγράφεται το επώνυμο που αναγνωρίζεται σε άλλο κράτος μέλος του οποίου έχουν επίσης την ιθαγένεια. Ο ενδιαφερόμενος ενδέχεται να αντιμετωπίσει επίσης δυσχέρειες και

ως προς την έκδοση βεβαιώσεων, πιστοποιητικών και εγγράφων στα οποία το επώνυμο αναγράφεται με σαφώς διαφορετικό τρόπο. Το γεγονός αυτό μπορεί να εγείρει αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα του προσώπου, τη γνησιότητα των υποβληθέντων εγγράφων ή την πιστότητα του περιεχομένου τους (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Garcia Avello, σκέψη 36).

- 56 Το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 24 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Grunkin και Paul, ότι τέτοια σοβαρά προβλήματα μπορούν ομοίως να ανακύψουν και σε περίπτωση κατά την οποία το οικείο τέκνο έχει την ιθαγένεια ενός μόνον κράτους μέλους, αλλά αυτό το κράτος καταγωγής αρνείται να αναγνωρίσει το επώνυμο που απέκτησε το τέκνο στο κράτος γεννήσεως και διαμονής του.
- 57 Η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι η υπόθεση της κύριας δίκης διαφέρει αυτής επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul ως προς το ότι η δεύτερη αυτή υπόθεση αφορούσε την άρνηση να αναγνωρισθεί, εντός κράτους μέλους, όνομα όπως έχει νομίμως καταχωρισθεί από τις ληξιαρχικές αρχές άλλου κράτους μέλους κατά την άσκηση των εκ του νόμου προβλεπομένων αρμοδιοτήτων τους. Το πρόβλημα σε εκείνη την υπόθεση οφειλόταν στο γεγονός ότι στο κράτος γεννήσεως και διαμονής το όνομα καθοριζόταν σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου διαμονής, ενώ στο κράτος μέλος του οποίου την ιθαγένεια είχε ο ενδιαφερόμενος καθοριζόταν από το δίκαιο της ιθαγένειας. Αντιθέτως, κατά την Αυστριακή και τη Γερμανική Κυβέρνηση, το αυστριακό δίκαιο και μόνον είναι αυτό που καθορίζεται ως εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο στην υπόθεση της κύριας δίκης τόσο από τους γερμανικούς όσο και από τους αυστριακούς κανόνες συγκρούσεως.
- 58 Οι κυβερνήσεις αυτές υποστηρίζουν ότι το Kreisgericht Worbis, τόσο κατά το γερμανικό όσο και κατά το αυστριακό δίκαιο, δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να καθορίσει το επώνυμο της προσφεύγουσας της κύριας δίκης όπως το έπραξε, δεδομένου ότι το επώνυμο που καθόρισε ήταν διττώς παράτυπο κατά το αυστριακό δίκαιο, διότι περιελάμβανε πρώην τίτλο ευγενείας και το πρόθεμα «von» και διότι χρησιμοποιούσε

θηλυκό γένος. Αντιθέτως προς την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, οι διάφορες εθνικές αρχές δεν προέβησαν σε ληξιαρχική καταχώριση διαφορετικών επωνύμων. Συνεπώς, η διορθωθείσα στην Αυστρία καταχώριση δεν αφορά επώνυμο που νομίμως απονεμήθηκε εντός άλλου κράτους μέλους, αλλά επώνυμο που απονεμήθηκε πεπλανημένα, καταρχάς από το Kreisgericht Worbis και εν συνέχεια από τις αυστριακές ληξιαρχικές αρχές.

- 59 Εξάλλου, πλείονες κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου υποστηρίζουν ότι δεν θα ανακύψει κανένα πρόβλημα για την προσφεύγουσα της κύριας δίκης εξαιτίας της διορθώσεως του επωνύμου της στα μητρώα του αυστριακού ληξιαρχείου. Αφενός, δεν θα υποχρεωθεί να χρησιμοποιεί διαφορετικά επώνυμα αναλόγως του κράτους μέλους, διότι γνήσια θα είναι σε κάθε περίπτωση η διορθωμένη καταχώριση του αυστριακού ληξιαρχείου. Αφετέρου, δεν θα μεταβληθεί το κύριο και προσδιοριστικό στοιχείο του επωνύμου της, το Sayn-Wittgenstein, οπότε δεν πρόκειται να υπάρξει σύγχυση ως προς την ταυτότητά της, καθώς θα απαλειφθεί μόνο το μη προσδιοριστικό στοιχείο «Fürstin von».
- 60 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της δικογραφίας, το όνομα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης είναι καταχωρισμένο σε ληξιαρχείο μόνο στην Αυστρία, ενώ μόνον οι αυστριακές αρχές μπορούν να της χορηγήσουν επίσημα έγγραφα όπως διαβατήριο ή πιστοποιητικό ιθαγένειας, οπότε οποιαδήποτε μεταβολή όσον αφορά την καταχώριση του ονόματός της δεν πρόκειται να έρθει σε σύγκρουση με τη ληξιαρχική καταχώριση σε άλλο κράτος μέλος ή με τα επίσημα έγγραφα που αυτό εκδίδει.
- 61 Εν συνέχεια, πρέπει να επισημανθεί ότι, σε πολλές συναλλαγές της καθημερινότητας, τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο, απαιτείται απόδειξη της ταυτότητας, συνήθως βάσει διαβατηρίου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης έχει μόνον την αυστριακή ιθαγένεια, η έκδοση του εγγράφου αυτού ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των αυστριακών αρχών.

- 62 Πάντως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση επισημάνθηκε ότι οι αυστριακές προξενικές αρχές στη Γερμανία χορήγησαν στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης διβατήριο στο όνομα Fürstin von Sayn-Wittgenstein, στο χρονικό διάστημα των δεκαπέντε ετών από την πρώτη καταχώριση στην Αυστρία του επωνύμου της ως «Fürstin von Sayn-Wittgenstein» έως την απόφαση διορθώσεως του επωνύμου σε «Sayn-Wittgenstein». Επιπροσθέτως, βάσει των στοιχείων της δικογραφίας, χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης γερμανική άδεια οδηγήσεως, ενώ αυτή έχει συστήσει στη Γερμανία, με το όνομα Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein, εταιρία εγγεγραμμένη στο μητρώο του εμπορικού επιμελητηρίου.
- 63 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών της, είναι εξαιρετικά πιθανό η προσφεύγουσα της κύριας δίκης να δήλωσε την παρουσία της στις γερμανικές αρχές ως αλλοδαπή διαμένουσα στη Γερμανία και να προέβη στην έγγραφη της σε γερμανικούς φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως, για λόγους ασφαλίσεως ασθενείας και συνταξιοδοτήσεως. Εκτός αυτών των επίσημων καταχωρίσεων του ονόματός της, θα πρέπει αναμφίβολα, στο διάστημα των 15 ετών από την πρώτη καταχώριση του επωνύμου της στην Αυστρία ως «Fürstin von Sayn-Wittgenstein» έως την απόφαση διορθώσεως του επωνύμου σε «Sayn-Wittgenstein», να άνοιξε τραπεζικούς λογαριασμούς και να συνήψε στη Γερμανία συμβάσεις που εξακολουθούν να ισχύουν, όπως συμβάσεις ασφαλίσεως. Δηλαδή, διαβίωσε επί σημαντικό χρονικό διάστημα εντός κράτους μέλους με συγκεκριμένο όνομα, το οποίο θα πρέπει να άφησε πολλά ίχνη τυπικής φύσεως τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο.
- 64 Όσον αφορά, τέλος, το επιχείρημα ότι η διόρθωση του ονόματος της προσφεύγουσας της κύριας δίκης δεν συνεπάγεται προβλήματα ως προς την απόδειξη της ταυτότητάς της, καθόσον δεν αναγνωρίζεται μόνον ο τίτλος ευγενείας «Fürstin von», πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, οι λέξεις «Fürstin von» δεν θεωρούνται τίτλος ευγενείας, αλλά συστατικό στοιχείο ονόματος νομίμως κτηθέντος στο κράτος διαμονής.
- 65 Συνεπώς, το όνομα Fürstin von Sayn-Wittgenstein αποτελεί στη Γερμανία ενιαίο επώνυμο, αποτελούμενο από πλείονα στοιχεία. Όπως στην υπόθεση επί της οποίας

εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul το επώνυμο Grunkin-Paul διέφερε των επωνύμων Grunkin και Paul, έτσι και στην υπόθεση της κύριας δίκης τα ονόματα Fürstin von Sayn-Wittgenstein και Sayn-Wittgenstein δεν είναι όμοια.

- 66 Λόγω διαφοράς μεταξύ δύο ονομάτων που αφορούν το ίδιο πρόσωπο μπορεί, όμως, να προκληθεί σύγχυση και να ανακύψουν προβλήματα.
- 67 Έτσι, για την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, αποτ ελεί «σοβαρό πρόβλημα» κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Grunkin και Paul το γεγονός ότι θα πρέπει να αλλάξει όλα τα τυπικής φύσεως ίχνη που άφησε το επώνυμο Fürstin von Sayn-Wittgenstein τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο, δεδομένου ότι στα επίσημα έγγραφα ταυτότητας αναγράφεται επί του παρόντος άλλο επώνυμο. Ακόμη κι αν η μεταβολή, αφότου πραγματοποιηθεί, εξαλείψει οποιαδήποτε μελλοντική διαφοροποίηση, πιθανώς η προσφεύγουσα της κύριας δίκης έχει στην κατοχή της και θα χρειαστεί στο μέλλον να προσκομίσει έγγραφα που εκδόθηκαν ή συντάχθηκαν πριν τη μεταβολή και στα οποία θα αναγράφεται διαφορετικό επώνυμο από αυτό που αναγράφεται στα νέα έγγραφά της ταυτότητας.
- 68 Συνεπώς, οσάκις η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η οποία έχει στην κατοχή της διαβατήριο στο όνομα Sayn-Wittgenstein, θα πρέπει να αποδείξει την ταυτότητα ή το επώνυμό της στη Γερμανία, όπου διαμένει, θα διατρέχει τον κίνδυνο να υποχρεωθεί να διασκεδάσει υποψίες περί ψευδούς δηλώσεως, οι οποίες θα οφείλονται στη διαφορά μεταξύ του, διορθωμένου, ονόματός της που αναγράφεται στα αυστριακά έγγραφά της ταυτότητας και του ονόματος το οποίο χρησιμοποιεί από δεκαπενταετίας στην καθημερινή ζωή της, αναγνωριζόταν στην Αυστρία μέχρι την επίμαχη διόρθωση και αναγράφεται στα έγγραφα που συντάχθηκαν στη Γερμανία, όπως η άδεια οδηγήσεως.
- 69 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, εάν το επώνυμο που χρησιμοποιείται σε μια περίπτωση δεν αντιστοιχεί σ' αυτό που αναγράφεται στο έγγραφο το οποίο υποβάλλεται ως αποδεικτικό της ταυτότητας του προσώπου ή εάν σε δύο έγγραφα που υποβάλλονται από κοινού δεν αναγράφεται το ίδιο επώνυμο, λόγω της διαφοράς μεταξύ

επωνύμων ενδέχεται να εγερθούν αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα του προσώπου, τη γνησιότητα των υποβληθέντων εγγράφων ή την πιστότητα του περιεχομένου τους (προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, σκέψη 28).

- 70 Μολονότι ο κίνδυνος αυτός δεν είναι τόσο σοβαρός όσο τα προβλήματα που θα αντιμετώπιζε το τέκνο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, ο σαφής κίνδυνος, σε περιπτώσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, να υποχρεωθεί ένα πρόσωπο, εξαιτίας της διαφοράς μεταξύ ονομάτων, να άρει τις αμφιβολίες ως προς την ταυτότητά του αποτελεί περίσταση δυνάμενη να παρακωλύσει την άσκηση του δικαιώματος που απορρέει από το άρθρο 21 ΣΛΕΕ.
- 71 Κατά συνέπεια, η άρνηση των αρχών κράτους μέλους να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διαμένει ο εν λόγω υπήκοος, και όπως αναγραφόταν επί δεκαπέντε έτη στα ληξιαρχικά μητρώα του πρώτου κράτους μέλους, αποτελεί περιορισμό των ελευθεριών που παρέχονται βάσει του άρθρου 21 ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης.

Επί του αν δικαιολογείται ο περιορισμός της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

- 72 Κατά την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η εφαρμογή της δημοσίας τάξεως προϋποθέτει πάντα την ύπαρξη επαρκούς συνδέσμου με το οικείο κράτος μέλος. Στην περίπτωση της, όμως, δεν υφίσταται τέτοιος σύνδεσμος, δεδομένου ότι από της υιοθεσίας της και έκτοτε η προσφεύγουσα της κύριας δίκης διαμένει στη Γερμανία.

- 73 Η Αυστριακή, η Τσεχική, η Ιταλική, η Λιθουανική και η Σλοβακική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο αποφανθεί ότι η άρνηση αναγνώρισεως, κατ' εφαρμογήν του νόμου περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, ορισμένων στοιχείων επωνύμου αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης, το εμπόδιο αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και τελεί σε σχέση αναλογικότητας προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.
- 74 Η Αυστριακή Κυβέρνηση, ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη διατάξεις σκοπούν να διασφαλίσουν τη συνταγματική ταυτότητα της Δημοκρατίας της Αυστρίας. Ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, μολονότι δεν αποτελεί στοιχείο της αρχής περί δημοκρατικού πολιτεύματος, η οποία είναι η κατευθυντήρια αρχή του ομοσπονδιακού συνταγματικού νόμου, συνιστά θεμελιώδη απόφαση υπέρ της τυπικής ισότητας όλων των πολιτών ενώπιον του νόμου, καθόσον κανένας Αυστριακός πολίτης δεν πρέπει να διακρίνεται χρησιμοποιώντας συμπληρωματικά στοιχεία του ονόματός του με τη μορφή βαθμών ευγενείας, τίτλων ή αξιωμάτων, που έχουν ως αποκλειστική λειτουργία να διακρίνουν τον κάτοχό τους, ενώ δεν σχετίζονται καθόλου με το επάγγελμα ή τις σπουδές του.
- 75 Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, ενδεχόμενοι περιορισμοί των ελευθεριών κυκλοφορίας, οφειλόμενοι, όσον αφορά τους Αυστριακούς πολίτες, στην εφαρμογή των επίμαχων στην κύρια δίκη διατάξεων, δικαιολογούνται υπό το πρίσμα της Ιστορίας και των θεμελιωδών αξιών της Δημοκρατίας της Αυστρίας. Επιπλέον, οι εν λόγω διατάξεις δεν περιορίζουν την άσκηση των ελευθεριών κυκλοφορίας πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του προαναφερθέντος σκοπού.
- 76 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι το ενδεχόμενο να αναγνωρισθεί το επώνυμο της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, το οποίο αντιστοιχεί στο επώνυμο του υιοθετούντος σε θηλυκό γένος, όπως καθορίστηκε στη Γερμανία με τη διάταξη του Kreisgericht Worbis της 24ης Ιανουαρίου 1992, αντιβαίνει στην αυστριακή δημόσια τάξη. Η αναγνώριση αυτή αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αξίες της αυστριακής έννομης τάξεως και ειδικότερα στην, κατά το άρθρο 7 του ομοσπονδιακού συνταγματικού νόμου, αρχή της ισότητας, εφαρμογή της οποίας αποτελεί ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας.

- 77 Η Τσεχική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, μολονότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι διαφορές μεταξύ των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά το όνομα των φυσικών προσώπων ενδέχεται να έχουν ως συνέπεια παραβίαση της ΣΛΕΕ, τούτο δεν μπορεί να συμβαίνει σε δύο περιπτώσεις, δηλαδή στην περίπτωση κατά την οποία το όνομα περιλαμβάνει τίτλο ευγενείας τον οποίο δεν μπορεί να φέρει το οικείο πρόσωπο στο κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος και στην περίπτωση κατά την οποία το όνομα περιλαμβάνει στοιχείο που αντιβαίνει στη δημόσια τάξη άλλου κράτους μέλους.
- 78 Κατά την Ιταλική και τη Σλοβακική Κυβέρνηση, εάν υφίσταται περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, αυτός επιβάλλεται από θεμιτό σκοπό που συνίσταται στην τήρηση συνταγματικού κανόνα, ο οποίος αποτελεί έκφραση αρχής δημοσίας τάξεως ουσιώδους αξίας για το δημοκρατικό πολίτευμα. Η απαγόρευση καταχωρίσεως επωνύμου εάν δεν απαλειφθούν τα δηλωτικά τίτλου ευγενείας στοιχεία του στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους και τελεί σε σχέση αναλογικότητας προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, διότι είναι το μόνο δυνατό μέσο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- 79 Ομοίως, η Λιθουανική Κυβέρνηση φρονεί ότι οσάκις απαιτείται να προστατευθούν οι θεμελιώδεις συνταγματικές αξίες του κράτους, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η εθνική γλώσσα για τη Δημοκρατία της Λιθουανίας ή οι ιδρυτικές αξίες της έννομης τάξεως ή της δομής του κράτους όσον αφορά τη Δημοκρατία της Αυστρίας, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να μπορεί να λάβει το ίδιο την καταλληλότερη απόφαση όσον αφορά το επώνυμο προσώπου και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διορθώνει το όνομα που δόθηκε από άλλο κράτος.
- 80 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το όνομα Fürstin von Sayn-Wittgenstein αποκτήθηκε νομίμως στη Γερμανία, ακόμη κι αν αποκτήθηκε πεπλανημένα. Επιπλέον, το όνομα αυτό αναγνωρίσθηκε από τις αυστριακές αρχές, έστω και σ' αυτή την περίπτωση κατόπιν πλάνης. Τούτου δοθέντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη, στο πλαίσιο της αυστριακής συνταγματικής Ιστορίας, ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας ως στοιχείο της εθνικής ταυτότητας. Για να εκτιμηθεί αν οι επιδιωκόμενοι με τον νόμο αυτό σκοποί δύνανται να δικαιολογήσουν τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, πρέπει να σταθμισθούν, αφενός, το συνταγματικό συμφέρον περί καταργήσεως των δηλωτικών τίτλου ευγενείας στοιχείων του ονόματος της προσφεύγουσας της κύριας δίκης

και, αφετέρου, το συμφέρον να διατηρηθεί το όνομα αυτό το οποίο παρέμενε καταχωρισμένο στα μητρώα των αυστριακών ληξιαρχείων επί δεκαπέντε έτη.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 81 Κατά πάγια νομολογία, τυχόν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο βάσει αντικειμενικών λόγων και εφόσον είναι ανάλογο του θεμιτώς επιδιωκόμενου από το εθνικό δίκαιο σκοπού (βλ. αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2006, C-406/04, *De Cuyper*, Συλλογή 2006, σ. I-6947, σκέψη 40, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2007, C-76/05, *Schwarz και Gootjes-Schwarz*, Συλλογή 2007, σ. I-6849, σκέψη 94, και προπαρατεθείσες αποφάσεις *Grunkin και Paul*, σκέψη 29, και *Rüffler*, σκέψη 74).
- 82 Κατά το αιτούν δικαστήριο και τις κυβερνήσεις που κατέθεσαν προτάσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, ως αντικειμενικός λόγος δυνάμενος να δικαιολογήσει περιορισμό μπορεί να προβληθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, ο οποίος έχει ισχύ συνταγματικής διατάξεως και συνιστά εφαρμογή, στον συγκεκριμένο τομέα, της αρχής της ισότητας, καθώς και η αναγόμενη στο έτος 2003 νομολογία του *Verfassungsgerichtshof*.
- 83 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, στο πλαίσιο της συνταγματικής ιστορίας της Αυστρίας, ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας, ως στοιχείου της εθνικής ταυτότητας, μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά τη στάθμιση θεμιτών συμφερόντων μαζί με το αναγνωριζόμενο από το δίκαιο της Ένωσης δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.
- 84 Η δικαιολογία την οποία προβάλλει η Αυστριακή Κυβέρνηση παραπέμποντας στη συνταγματική κατάσταση της χώρας πρέπει να ερμηνευθεί ως επίκληση της δημοσίας τάξεως.

- 85 Αντικειμενικοί λόγοι σχετιζόμενοι με τη δημόσια τάξη δύνανται να δικαιολογήσουν την εντός κράτους μέλους άρνηση να αναγνωρισθεί το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίσθηκε σε άλλο κράτος μέλος (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Grunkin και Paul, σκέψη 38).
- 86 Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη υπενθυμίσει ότι η έννοια της δημοσίας τάξεως ως δικαιολόγηση παρεκκλίσεως από θεμελιώδη ελευθερία πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, έτσι ώστε το περιεχόμενό της να μην καθορίζεται μονομερώς από έκαστο των κρατών μελών, άνευ ελέγχου εκ μέρους των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-36/02, Omega, Συλλογή 2004, σ. I-9609, σκέψη 30, και της 10ης Ιουλίου 2008, C-33/07, Jira, Συλλογή 2008, σ. I-5157, σκέψη 23). Ως εκ τούτου, επίκληση της δημοσίας τάξεως χωρεί μόνο σε περίπτωση πραγματικής και αρκούντως σοβαρής απειλής, θίγουσας θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Omega, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 87 Πάντως, οι ειδικές περιστάσεις που δύνανται να δικαιολογήσουν την προσφυγή στην έννοια της δημοσίας τάξεως μπορούν να διαφέρουν αναλόγως του κράτους μέλους και της χρονικής περιόδου. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές διαθέτουν προς τούτο περιθώριο εκτιμήσεως εντός των ορίων που θέτει η Συνθήκη (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Omega, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 88 Στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, η Αυστριακή Κυβέρνηση επισήμανε ότι ο νόμος περί καταργήσεως των τίτλων ευγενείας αποτελεί εφαρμογή της γενικότερης αρχής της ισονομίας όλων των Αυστριακών πολιτών.
- 89 Η έννομη τάξη της Ένωσης κατατείνει αναντίρρητα στη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής της ισότητας ως γενικής αρχής του δικαίου. Η αρχή αυτή αναγνωρίζεται επίσης με το άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Επομένως, δεν υφίσταται αμφιβολία περί του ότι ο σκοπός της τηρήσεως της αρχής της ισότητας είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης.

- 90 Μέτρα περιοριστικά θεμελιώδους ελευθερίας μπορούν να δικαιολογηθούν από λόγους σχετικούς με τη δημόσια τάξη μόνον εφόσον είναι αναγκαία για την προστασία των συμφερόντων στη διασφάλιση των οποίων σκοπούν και μόνο στον βαθμό που οι σκοποί αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέτρα (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Omega, σκέψη 36, και Jira, σκέψη 29).
- 91 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει συναφώς ότι δεν απαιτείται το περιοριστικό μέτρο που επέβαλαν οι αρχές κράτους μέλους να απηχεί αντίληψη κοινή στο σύνολο των κρατών μελών, όσον αφορά τον τρόπο προστασίας του θεμελιώδους δικαιώματος ή του επίμαχου θεμιτού συμφέροντος και ότι, αντιθέτως, ο αναγκαίος χαρακτήρας και η αναλογικότητα των διατάξεων που θεσπίστηκαν σχετικώς δεν αποκλείεται απλώς και μόνον επειδή ένα κράτος μέλος επέλεξε διαφορετικό σύστημα προστασίας από εκείνο που υιοθέτησε ένα άλλο κράτος μέλος (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Omega, σκέψεις 37 και 38).
- 92 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, μέρος της οποίας είναι και η δημοκρατική μορφή του πολιτεύματος του κράτους.
- 93 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι προφανώς δεν αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας το γεγονός ότι κράτος μέλος διασφαλίζει την επίτευξη του σκοπού της τηρήσεως της αρχής της ισότητας απαγορεύοντας την οποιαδήποτε εκ μέρους των πολιτών του κτήση, κατοχή ή χρήση τίτλων ευγενείας ή στοιχείων δηλωτικών τίτλου ευγενείας που μπορεί να δημιουργήσουν σε άλλους την πεποίθηση ότι το πρόσωπο που φέρει το όνομα κατέχει τέτοιο τίτλο. Αρνούμενες να αναγνωρίσουν τα δηλωτικά τίτλου ευγενείας στοιχεία ονόματος όπως αυτό της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, οι αρμόδιες επί ληξιαρχικών θεμάτων αυστριακές αρχές δεν υπερέβησαν προφανώς το αναγκαίο μέτρο για να διασφαλισθεί η επίτευξη του επιδιωκόμενου θεμελιώδους συνταγματικού σκοπού.

- 94 Υπό τις συνθήκες αυτές, η άρνηση των αρχών κράτους μέλους να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διαμένει ο εν λόγω υπήκοος, λόγω της υιοθεσίας του ως ενήλικος από υπήκοο του δευτέρου αυτού κράτους μέλους, καθόσον το επώνυμο αυτό περιέχει τίτλο ευγενείας που απαγορεύεται στο πρώτο κράτος μέλος βάσει του συνταγματικού δικαίου του, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο που παρακωλύει αδικαιολόγητα την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των πολιτών της Ένωσης.
- 95 Συνεπώς, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει τη δυνατότητα των αρχών κράτους μέλους, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, να αρνηθούν να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διαμένει ο εν λόγω υπήκοος, συνεπεία της υιοθεσίας του ως ενήλικος από υπήκοο του δευτέρου αυτού κράτους μέλους, καθόσον το επώνυμο αυτό περιέχει τίτλο ευγενείας που απαγορεύεται στο πρώτο κράτος μέλος βάσει του συνταγματικού δικαίου του, εφόσον τα μέτρα που έλαβαν οι αρχές αυτές στο συγκεκριμένο πλαίσιο δικαιολογούνται από λόγους σχετικούς με τη δημόσια τάξη, δηλαδή εφόσον είναι αναγκαία για την προστασία των συμφερόντων τα οποία σκοπούν να διασφαλίσουν και εφόσον είναι ανάλογα του θεμιτώς επιδιωκόμενου σκοπού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 96 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 21 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει τη δυνατότητα των αρχών κράτους μέλους, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, να αρνηθούν να αναγνωρίσουν, ως προς όλα τα στοιχεία του, το επώνυμο υπηκόου του κράτους αυτού, όπως καθορίστηκε σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διαμένει ο εν λόγω υπήκοος, συνεπεία της υιοθεσίας του ως ενήλικος από υπήκοο του δευτέρου αυτού κράτους μέλους, καθόσον το επώνυμο αυτό περιέχει τίτλο ευγενείας που απαγορεύεται στο πρώτο κράτος μέλος βάσει του συνταγματικού δικαίου του, εφόσον τα μέτρα που έλαβαν οι αρχές αυτές στο συγκεκριμένο πλαίσιο δικαιολογούνται από λόγους σχετικούς με τη δημόσια τάξη, δηλαδή εφόσον είναι αναγκαία για την προστασία των συμφερόντων τα οποία σκοπούν να διασφαλίσουν και εφόσον είναι ανάλογα του θεμιτώς επιδιωκόμενου σκοπού.

(υπογραφές)